

თავი 7 თანასწორობა

ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის მაღალი საფეხურისათვის

მაჟორიტარული წესი – სამართლიანია?
როგორ მოვაგვაროთ უმრავლესობა–უმცირესობის პრობლემა დემოკრატიულ
საზოგადოებაში?

7.1 უმრავლესობა იღებს გადაწყვეტილებას – ეთანხმებით?

მაგალითი

7.2 როგორ ვარეგულიროთ უმრავლესობისა და უმცირესობის ინტერესები?

წესდების შექმნა მიკროსაზოგადოებისთვის

7.3 წესდების პროექტი

უმრავლესობა/უმცირესობის საკითხის დარეგულირებისათვის საჭირო ინსტიტუციური სისტემების
შედარება

7.4 დემოკრატიული საზოგადოების მართვის რომელი გზაა საუკეთესო?

რა არის სამართლიანი და რა არის ეფექტური?

დამატებითი სამუშაო: კვლევითი ამოცანა

როგორი ფორმით იჩენს თავს ჩვენს ქვეყანაში უმრავლესობა/უმცირესობის საკითხი და როგორ ხდება
მისი დარეგულირება?

თავი 7 თანასწორობა მაჟორიტარული წესი – სამართლიანია?

წინასიტყვაობა მასწავლებლებისათვის

დემოკრატიულ საზოგადოებაში უმრავლესობა იღებს გადაწყვეტილებას და უმცირესობა იძულებულია, დათანხმდეს ამ გადაწყვეტილებას. ვინაიდან დემოკრატიულ სისტემაში გადაწყვეტილებები დროებითია და გადასინჯვას ექვემდებარება, უმცირესობას შეუძლია შეეგუოს იმას, რომ მათი მოთხოვნები და ინტერესები დროებით არ იქნა გათვალისწინებული. მაგრამ რა მოხდება თუ უმცირესობა „მუდმივ უმცირესობად“ გადაიქცევა – და მათი ინტერესები მუდმივად უგულებელყოფილი იქნება? კრიტიკოსები მსგავს სიტუაციას „უმრავლესობის ტირანიას“ უწოდებენ.

მოცემულ თავში ყურადღება გამახვილებული ამ საკითხზე, რომელიც დემოკრატიულ საზოგადოებაში მნიშვნელოვან პრობლემას წარმოადგენს. ეს საკითხი დარეგულირებას საჭიროებს, ვინაიდან, იმ შემთხვევაში, თუ გარკვეულ ჯგუფებს ექმნებათ შთაბეჭდილება, რომ მათი ინტერესები მუდმივად არის უგულებელყოფილი, საფრთხის წინაშე აღმოჩნდება სოციალური ერთობა.

მოსწავლეები განიხილავენ სპორტული კლუბის მაგალითს, სადაც ორ ჯგუფს შორის არის დავა იმის თაობაზე, თუ რაზე დაიხარჯოს კლუბის ბიუჯეტი. ამ ჯგუფებიდან ერთი მრავალრიცხოვანია, მეორე – მცირერიცხოვანი. პრობლემა ნაკლებ კომპლექსურია, ვიდრე რეალურ საზოგადოებაში, მაგრამ პრობლემის არსი ერთი და იგივეა. მოსწავლეები ცდილობენ, გადაჭრან არსებული დავა წესდების შემუშავებით. მოსწავლეებმა შეიძლება სხვადასხვა მიდგომა გამოიყენონ, სწორედ ისე, როგორც ეს კონსტიტუციის შემუშავებისას ხდება – განისაზღვრება უმცირესობათა უფლებები ავტონომიაზე (ფედერალური ან კანტონალური მოდელი); ადამიანის უფლებები, ამკვიდრებს რა ადამიანის ღირსებისა და ურთიერთალიარების სტანდარტებს, გადაწყვეტილების მიღების პროცესში, უმრავლესობისთვის ადგენს კომპეტენციის გარკვეულ ფარგლებს. თუმცა, წესების ვერც ერთი სისტემა ვერ იქნება იმის გარანტი, რომ უმცირესობისადმი დამოკიდებულება სამართლიანი იქნება და უმრავლესობის სურვილი მოწონებას დაიმსახურებს. დემოკრატიულ საზოგადოებებს საფუძვლად უდევს პასუხისმგებლობისა და ურთიერთპატივისცემის კულტურა, რაც გამოიხატება მოქალაქეთა შორის არსებულ და საკუთარი სურვილით განხორციელებულ ურთიერთდამოკიდებულებაში.

გაკვეთილზე მიღებული გამოცდილებით მოსწავლეები იძენენ უნარს, უკეთ შეაფასონ, თუ როგორ ხდება მათ ქვეყანაში უმრავლესობა/უმცირესობის საკითხის რეგულირება. რეკომენდებულია კვლევითი ამოცანის შესრულება ამ თავის დამატებითი სამუშაოს სახით, საკითხის პრაქტიკულად შესწავლის მიზნით.

კომპეტენციების გამომუშავება: კავშირი სახელმძღვანელოში მოცემულ სხვა თავებთან

რას გვიჩვენებს ეს ცხრილი

წინამდებარე სახელმძღვანელოს სათაური, *მონაწილეობა დემოკრატიულ საზოგადოებაში*, გულისხმობს იმ კომპეტენციებს, რომელსაც აქტიური მოქალაქე უნდა ფლობდეს დემოკრატიულ საზოგადოებაში. მოცემული მატრიცა გვიჩვენებს სახელმძღვანელოში შესულ თავებს შორის სინერგიის ეფექტის პოტენციალს. მატრიცა გვიჩვენებს, რომელი კომპეტენციების განვითარება ხდება მეშვიდე თავში (შეფერილი, ჰორიზონტალური მწკრივი ცხრილში). მუქი შტრიხებით შემოსაზღვრული ვერტიკალური სვეტი გვიჩვენებს პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღებისა და მოქმედების კომპეტენციებს – მისი გამოყოფა ხდება, დემოკრატიულ საზოგადოებაში მონაწილეობასთან მჭიდრო კავშირის გამო. ჰორიზონტალური მწკრივები გვიჩვენებს სახელმძღვანელოში მოცემულ სხვა თავებთან კავშირს: რომელ კომპეტენციებს იძენს მოსწავლე, სახელმძღვანელოში მოცემულ ამ თავებში, რომელიც მათ მეშვიდე თავში სჭირდებათ?

როგორ გამოვიყენოთ მატრიცა?

მასწავლებლებს მოცემული მატრიცის გამოყენება სხვადასხვა გზით შეუძლიათ დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებს გაკვეთილის დასაგეგმად.

- ეს მატრიცა ეხმარება მასწავლებლებს, რომლებსაც დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლების მცირე რაოდენობით გაკვეთილის ჩატარება უწევთ: მასწავლებელს საშუალება აქვს აარჩიოს ეს თავი და გამოტოვოს სხვა თავები, თუ მიიჩნევს, რომ მოსწავლეები გარკვეულწილად უკვე ფლობენ სხვა ძირითად კომპეტენციებს, მაგალითად მოცემულ თავში ასეთი კომპეტენციებია – პასუხისმგებლობის აღება, პრობლემის ანალიზი, მოლაპარაკებებში მონაწილეობისთვის საჭირო უნარ-ჩვევები.
- მოცემული მატრიცა ეხმარება მასწავლებელს დარწმუნდეს სინერგიის ეფექტში, რომლის მეშვეობითაც მოსწავლეები ერთსა და იმავე კომპეტენციას განმეორებით იძენენ, ერთმანეთთან დაკავშირებულ სხვადასხვა კონტექსტში. ამ შემთხვევაში, მასწავლებელი ირჩევს რამდენიმე თავს და კომბინირებულად აწვდის მათ მოსწავლეებს.

თავი	კომპეტენციის განვითარების განზომილებები			მიდგომები და ღირებულებები
	პოლიტიკური ანალიზი და შეფასება	მეთოდები და უნარები	მონაწილეობა დემოკრატიულ საზოგადოებაში პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღება და მოქმედება	
7. თანასწორობა	უმრავლესობისა და უმცირესობათა უფლებების ინტერესთა დარეგულირების ძირითადი საკითხი ადამიანთა უფლებები იცავს უმცირესობასა და ცალკეულ პიროვნებებს ფედერალური და კანტონალური ინსტიტუციური სტრუქტურები იცავს უმცირესობათა უფლებებს	პოლიტიკური პრობლემის ანალიზი და გადაჭრა	მოსაზრებებისა და გადაწყვეტილებების საჯაროდ გამოტანა და მათი დაცვა	ურთიერთალიარება
2. პასუხისმგებლობა				ურთიერთალიარება
1. ინდივიდუალობა			არჩევანის გაკეთება და	

			პრიორიტეტების განსაზღვრა	
4. კონფლიქტი	ინტერესთა კონფლიქტი			
5. წესები და კანონი	დემოკრატიულ საზოგადოებაში ინსტიტუციური ჩარჩო უზრუნველყოფს კონფლიქტის არამალადობრივი გზით მოგვარებას		ინსტიტუციური ჩარჩოს შექმნა საზოგადოებაში არსებული კონფლიქტის მოგვარების მიზნით	მნიშვნელოვანია: მშვიდობიანი, არამალადობრივი საშუალებების გამოყენება კონფლიქტის მოსაგვარებლად
3. მრავალფეროვნება და პლურალიზმი	პლურალისტული საზოგადოება შედგება განსხვავებულ ინტერესთა მატარებელი უმცირესობათა ჯგუფებისგან		მოლაპარაკება	

**თავი 7: თანასწორობა – მაჟორიტარული წესი – სამართლიანია?
როგორ მოვაგვაროთ უმრავლესობა-უმცირესობის პრობლემა დემოკრატიულ
საზოგადოებაში?**

გაკვეთილის თემა	კომპეტენციის გამომუშავება/სწავლი ს მიზანი	მოსწავლის ამოცანა	მასალა და რესურსები	მეთოდი
გაკვეთილი 1 უმრავლესობა იღებს გადაწყვეტილებას – ეთანხმებით?	პრობლემის ანალიზი. „მუდმივი უმცირესობის“ პრობლემა.	მოსწავლეები განსაზღვრავენ „მუდმივი უმცირესობის“ პრობლემას და ამ პრობლემის გადაჭრის შესაძლო გზების შესახებ განცხადებებით გამოდიან.	მასალა მოსწავლეებისთვის 7.1 (მაგალითი), მარკერები, ფლიპჩარტი.	ინდივიდუალურ ი მუშაობა, ჯგუფური მუშაობა, პლენარული განხილვა.
გაკვეთილი 2 როგორ ვარეგულიროთ უმრავლესობისა და უმცირესობის ინტერესები?	გუნდური მუშაობა, დროის მენეჯმენტი; პრობლემის გადაჭრა. წესები, კანონები და კონსტიტუცია წარმოადგენს საზოგადოებაში არსებული პრობლემის გადაჭრისა და კონფლიქტის წყაროებთან გამკლავების საშუალებებს. ეს ამართლებს მთავრობისა და ხელისუფლების არსებობას. თუმცა ისინი შეიძლება ემსახურებოდნენ გარკვეულ ინტერესებს.	მოსწავლეები ადგენენ წესდების პროექტს, რომელიც დაარეგულირებს უმრავლესობა/უმცირესობის საკითხს მიკროსაზოგადოებაში.	მასალა მოსწავლეებისთვის 7.1–7.3. ფლიპჩარტები და მარკერები.	ჯგუფური მუშაობა.
გაკვეთილი 3 წესდების პროექტი	მოკლე პრეზენტაციები, შედარება და მსჯელობა მოსაზრებებისა და მიზეზების შესახებ. ინსტიტუციური სტრუქტურა გულისხმობს ისეთ კრიტერიუმებს, როგორცაა, განხორციელებადობა , სამართლიანობა და სტაბილურობა.	მოსწავლეები იკვლევენ ინსტიტუციური სტრუქტურის კრიტერიუმებს. გამოდიან პრეზენტაციებით და ერთმანეთს ადარებენ საკუთარ მოსაზრებებს.	მასალა მოსწავლეებისთვის 7.4. მატრიცა მოსწავლეთა პრეზენტაციებისთვის ს (დაფა ან ფლიპჩარტი). ფლიპჩარტები, A4 ფორმატის ფურცლები. მარკერები. წებო ან წებოვანი ლენტები.	ჯგუფური პრეზენტაციები, პლენარული განხილვა.
გაკვეთილი 4 დემოკრატიული საზოგადოების მართვის რომელი გზაა საუკეთესო?	მსჯელობა: რეგულირების კრიტერიუმები. დიალექტიკა დემოკრატისა, სამართლიანობასა და ეფექტურობას შორის.	მოსწავლეები განიხილავენ წესდებთან პროექტებს და ასაბუთებენ საკუთარ მოსაზრებებს.	დაფა ან ფლიპჩარტი.	პრეზენტაციები, განხილვა.
დამატებითი სამუშაო კვლევითი ამოცანა უმრავლესობა/უმცირესობის საკითხი ჩვენს ქვეყანაში	მუშაობა.	კვლევითი ამოცანა: 1. უმცირესობის ინტერესთა უფლებზე დამყარების მაგალითები.	კონსტიტუცია; დამატებითი მასალა (ბეჭდვითი მედია, სტატისტიკური მონაცემები, ინტერნეტი).	ინდივიდუალურ ი სამუშაო. პროექტების პრეზენტაცია.

		2. როგორ უზრუნველყოფს უმცირესობის დაცვას ჩვენი ქვეყნის კონსტიტუცია.		
--	--	---	--	--

გაკვეთილი 1

უმრავლესობა – მუდმივი მმართველი?

მაგალითი

მატრიცაში მოცემულია ინფორმაცია, რომელიც მასწავლებელს გაკვეთილის დაგეგმვისა და მისი ჩატარებისთვის სჭირდება.

ემსახურება უშუალოდ დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაში გათვალისწინებული კომპეტენციების გამომუშავება/განვითარებას.

სწავლის მიზანს წარმოადგენს ორიენტირება იმაზე, რაც მოსწავლეებმა იციან და ესმით.

მოსწავლეებისთვის დასახული ამოცანა (ამოცანები) და გამოყენებული **მეთოდები** წარმოადგენს სწავლების პროცესის ძირითად ბირთვს.

მოწოდებული **მასალა** ხელს უწყობს გაკვეთილისთვის მზადებას.

დროის ბიუჯეტით სარგებლობა მასწავლებელს საშუალებას აძლევს ეფექტურად განახორციელოს დროის მენეჯმენტი.

კომპეტენციების დაუფლება	პრობლემის ანალიზი
სწავლის მიზანი	„მუდმივი უმცირესობის“ პრობლემა: დემოკრატიულ საზოგადოებაში უმრავლესობა იღებს გადაწყვეტილებას და უმცირესობა იძულებულია დათანხმდეს როგორც ამ პრინციპს, ასევე იმ გადაწყვეტილებას, რომელიც მიღებულია ხმათა უმრავლესობით. მაგრამ რა ხდება თუ უმცირესობის ინტერესები მუდმივად არის უგულვებელყოფილი?
მოსწავლეთა ამოცანა	მოსწავლეები განსაზღვრავენ „მუდმივი უმცირესობის“ პრობლემას და ამ პრობლემის გადაჭრის შესაძლო გზების შესახებ განცხადებით გამოდიან.
მასალა და რესურსები	მასალა მოსწავლეებისთვის 7.1 (მაგალითი), მარკერები, ფლიპჩარტი.
მეთოდი	ინდივიდუალური მუშაობა, ჯგუფური მუშაობა, პლენარული განხილვა.
დროის ბიუჯეტი	1. შესავალი: პრობლემის განსაზღვრა. 15 წთ.
	2. ამოცანის დასახვა. 20 წთ.
	3. ჯგუფური მუშაობა. 10 წთ.

ინფორმაცია

მოცემულ გაკვეთილზე მოსწავლეები ეცნობიან უმრავლესობა/უმცირესობის საკითხს. შეთხზულ მაგალითში პრობლემა, შეძლებისდაგვარად, მარტივად არის დაყენებული. სპორტული კლუბი აღქმულია, როგორც მიკროსაზოგადოება, რომელიც მხოლოდ ორი ჯგუფისგან შედგება – ერთი მრავალრიცხოვანი და ერთი მცირერიცხოვანი ჯგუფისგან. გადასაჭრელი პრობლემა – როგორ დავარეგულიროთ უმრავლესობისა და უმცირესობის უფლებები – რეალურ, პოლიტიკურ საზოგადოებაში არსებული პრობლემის მსგავსია.

გაკვეთილის აღწერა

1. შესავალი: პრობლემის განსაზღვრა

მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, რომ გაკვეთილი იწყება მაგალითით. იგი ჩამოარიგებს მასალას მოსწავლეებისთვის 7.1 და მოსწავლეები ხმამაღლა კითხულობენ მაგალითს. გაკვეთილის დასაწყის ეტაპზე, პრეზენტაციის ეს ფორმა, ნაცვად იმისა, რომ მოსწავლეებს მაგალითის დამოუკიდებლად, ჩუმად წაკითხვა დაავალოთ, მათ ჯგუფური მუშაობისთვის განაწყოფს.

მასწავლებელი სვამს ერთ შეკითხვას:

„რაში მდგომარეობს პრობლემა?“

იგი სთხოვს მოსწავლეებს დაფიქრდნენ ამ კითხვაზე და ჩაინიშნონ საკუთარი პასუხები. ამგვარი დავალება, მოსწავლეებს, რომლებიც „ნელა“ ფიქრობენ (და რომლებიც ხშირად წინდახედულ პასუხებს იძლევიან), ისევე როგორც მოსწავლეებს, რომლებიც ინტროვერტები არიან, საშუალებას აძლევს მონაწილეობა მიიღონ განხილვაში.

პლენარულ რაუნდზე, მოსწავლეები, მათ მიერვე გაკეთებულ ჩანიშვნებზე დაყრდნობით, პასუხს სცემენ დასმულ კითხვას. მასწავლებელი მათ უსმენს და ამხნევეს, რათა გარკვევით ჩამოაყალიბონ თავიანთი მოსაზრებები (აქტიური მოსმენა). მას შემდეგ, რაც დაახლოებით 10 მოსწავლე გამოთქვამს საკუთარ მოსაზრებას, მასწავლებელს მათ მიერ გამოთქმული ძირითადი მოსაზრებები გადააქვს დაფაზე. მოსალოდნელია, რომ მოსწავლეები შეეხებიან დემოკრატიის ძირითად პრინციპს, რაც მრავალრიცხოვანი ჯგუფის სასარგებლოდ მოქმედებს, მაშინ როცა მცირერიცხოვანი ჯგუფის სასარგებლოდ მოქმედებს დისკრიმინაციის აკრძალვის პრინციპი (თანასწორობა). მასწავლებელი მოსწავლეთა მოსაზრებებს შემდეგი კატეგორიების მიხედვით ახარისხებს, რაც გამოყენებული იქნება დისკუსიისთვის მიმართულების მისაცემად:

მიკროსაზოგადოება: სპორტული კლუბი	
პრობლემა	პრობლემის გადაჭრის შემოთავაზებული გზები
თანანაბარი უფლებების დარღვევა	უმცირესობის ინტერესებიც უნდა იქნეს გათვალისწინებული (კომპრომისი)
დისკრიმინაციის შთაბეჭდილება (თანანაბარი უფლებების დარღვევა)	მოჭადრაკეები ტოვებენ კლუბს (მარცხის სცენარი)
მუდმივად გამარჯვებულნი და მუდმივად დამარცხებულნი („მუდმივი უმცირესობა“)	
დემოკრატია საფრთხის წინაშე	უმრავლესობის განმარტების შეცვლა
უმრავლესობა იღებს გადაწყვეტილებას – დამარცხებულები არ იზიარებენ მათ გადაწყვეტილებას	

მოსწავლეებმა უნდა გაათვითცნობიერონ, რომ მსგავსი კონფლიქტი გადაჭრას მოითხოვს. მოჭადრაკეების მიერ კლუბის დატოვება არავის ინტერესში შედის. მაგალითად ცალ-ცალკე კლუბის არსებობა დამატებით ხარჯებთან არის დაკავშირებული. ასე რომ საჭიროა მოიძებნოს გამოსავალი, რომელიც შეესაბამება როგორც დემოკრატიის, ასევე თანასწორობის პრინციპებს.

2. ამოცანის დასახვა

ა. პრობლემა

მოსწავლეებს, სავარაუდოდ, ესმით, რომ წარმოდგენილი მაგალითი არის მოდელი, რომელიც აჩვენებს საზოგადოებაში არსებულ პრობლემებს, აქედან გამომდინარე, უმრავლესობა/უმცირესობის საკითხს გააჩნია პოლიტიკური განზომილება. რეალობის ნაცვლად, მაგალითის შესწავლა, პრობლემას უფრო ნათელს ხდის და ამოცანას ამარტივებს. შემდგომში, მოსწავლეებს ექნებათ საშუალება, გამოიყენონ ეს მაგალითი, რეალურ სიტუაციასთან პარალელის გასავლებად. მასწავლებელი ხაზგასმით აღნიშნავს, მაგალითის კავშირს რეალობასთან, რადგან ეს ამართლებს ამოცანის მიზანს.

მოსწავლეებმა უნდა დაიცვან ორი პრინციპი: თანასწორობა და დემოკრატია.

ერთი მხრივ, უმრავლესობა/უმცირესობის საკითხი სამართლიანად უნდა გადაიჭრას – უმცირესობა არ შეეგუება იმას, რომ მათი ინტერესები და მოთხოვნილებები მუდმივად იყოს უგულვებელყოფილი. მეორე მხრივ, დემოკრატია ნიშნავს იმას, რომ უმრავლესობა სამართლიანად მოითხოვს გადამწყვეტი ხმა მის ხელთ იყოს. მოსწავლეების ამოცანას წარმოადგენს ისეთი წესდების შექმნა, რომელიც ამ ორივე პრინციპს გააერთიანებს.

მასწავლებელი მოსწავლეებს ურიგებს მასალას მოსწავლეებისთვის 7.2 და 7.3 და აძლევს მათ დროს, ერთმანეთისგან დამოუკიდებლად, ჩუმად წაიკითხონ მასალა მოსწავლეებისთვის 7.2. მოკლე პლენარული რაუნდის განმავლობაში, მოსწავლეები მასალაში მოსწავლეებისთვის 7.2 წამოყენებულ ძირითად მიდგომებს დაფაზე დატანილ, მათ მიერ გამოთქმულ მოსაზრებებთან აკავშირებენ.

ბ. მოსალოდნელი გამოსავალი

მოსწავლეები კარგად უნდა ერკვეოდნენ იმაში, თუ რაში მდგომარეობს მათი ამოცანა და რისი მომზადება ევალუბათ მათ. მუშაობენ რა პატარა-პატარა ჯგუფებად, მოსწავლეებმა უნდა მოამზადონ წესდება, რომელშიც მოცემული იქნება წესები, რომელთა დაცვითაც თავიდან ავირიდებთ „მუდმივი უმცირესობის“ პერსპექტივას, როდესაც საზოგადოების ერთი ჯგუფი მიიჩნევს, რომ მათი ინტერესები და მოთხოვნილებები მუდმივად არის უგულვებელყოფილი. მათ შეუძლიათ წესდებაში შეიტანონ წესები გადაწყვეტილების მიღებაზე და ასევე ბიუჯეტის გადანაწილებაზე. მოსწავლეებს გაცნობიერებული უნდა ჰქონდეთ, რომ სპორტული კლუბი მიკროსაზოგადოებაა და მათი წესდება ისევე მოქმედებს, როგორც სახელმწიფოში კონსტიტუცია. საჭიროების შემთხვევაში, მასწავლებელი და მოსწავლეები იყენებენ მასალას მოსწავლეებისთვის 7.3, რათა პასუხი გასცენ ამოცანასთან დაკავშირებით წამოჭრილ კითხვებს.

გ. პროცედურა

ბოლოს მასწავლებელი მოსწავლეებს აცნობს ამოცანასთან დაკავშირებულ ტექნიკურ საკითხებს. მოსწავლეები ქმნიან ჯგუფებს. მათ მიერ არჩეული, მასალაზე პასუხისმგებელი მოსწავლე ჯგუფს ფლიპჩარტითა და მარკერებით უზრუნველყოფს. ჯგუფების დროის აღმრიცხველებს მასწავლებელი მოკლე ინსტრუქციას აძლევს იმასთან დაკავშირებით, რომ ჯგუფებს ნამუშევრები მზად უნდა ჰქონდეთ მეორე გაკვეთილის დასასრულისთვის.

მასწავლებელს ფლიპჩარტზე აქვს გადატანილი ძირითადი კითხვები, რომელიც მასალაში მოსწავლეებისთვის 7.3 არის მოცემული (იხ. გაკვეთილი 3, ქვემოთ). იგი უხსნის მოსწავლეებს, რომ ეს ის კითხვებია, რომლებიც კრიტერიუმების ფუნქციას შეასრულებს, როდესაც მოხდება მოსწავლეების ნამუშევრების შედარება.

3. ჯგუფური მუშაობა

მოსწავლეები ქმნიან ოთხ ან ექვსკაციან ჯგუფებს. ისინი ჯგუფებში მუშაობენ პირველი გაკვეთილის დარჩენილი დროის განმავლობაში და აგრძელებენ მუშაობას მეორე გაკვეთილზე.

მასწავლებელს შეუძლია სთხოვოს ჯგუფების მენეჯერებს, გაკვეთილის ბოლოს მასთან მოიყარონ თავი, რათა მოკლე მოხსენებები გააკეთონ თავიანთი ჯგუფის მუშაობის შესახებ.

გაკვეთილი 2

როგორ ვარეგულიროთ უმრავლესობისა და უმცირესობის ინტერესები? წესდების შექმნა მიკროსაზოგადოებისთვის

<p>მატრიცაში მოცემულია ინფორმაცია, რომელიც მასწავლებელს გაკვეთილის დაგეგმვისა და მისი ჩატარებისთვის სჭირდება.</p> <p>ემსახურება უშუალოდ დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაში გათვალისწინებული კომპეტენციების გამომწვევა/განვითარებას.</p> <p>სწავლის მიზანს წარმოადგენს ორიენტირება იმაზე, რაც მოსწავლეებმა იციან და ესმით.</p> <p>მოსწავლეებისთვის დასახული ამოცანა (ამოცანები) და გამოყენებული მეთოდები წარმოადგენს სწავლების პროცესის ძირითად ბირთვს.</p> <p>მოწოდებული მასალა ხელს უწყობს გაკვეთილისთვის მზადებას.</p> <p>დროის ბიუჯეტით სარგებლობა მასწავლებელს საშუალებას აძლევს ეფექტურად განახორციელოს დროის მენეჯმენტი.</p>	
კომპეტენციების დაუფლება	გუნდური მუშაობა, დროის მენეჯმენტი. პრობლემის გადაჭრა.
სწავლის მიზანი	წესები, კანონები და კონსტიტუცია წარმოადგენს საზოგადოებაში არსებული პრობლემის გადაჭრისა და კონფლიქტის წყაროებთან გამკლავების საშუალებებს. ეს ამართლებს მთავრობისა და ხელისუფლების არსებობას. თუმცა ისინი შეიძლება ემსახურობდნენ გარკვეულ ინტერესებს.
მოსწავლეთა ამოცანა	მოსწავლეები ადგენენ წესდების პროექტს, რომელიც დაარეგულირებს უმრავლესობა/უმცირესობის საკითხს მიკროსაზოგადოებაში.
მასალა და რესურსები	მასალა მოსწავლეებისთვის 7.1–7.3. ფლიპჩარტები და მარკერები.
მეთოდი	ჯგუფური მუშაობა.
დროის ბიუჯეტი	40 წთ.

გაკვეთილის აღწერა

მოსწავლეები აგრძელებენ ჯგუფებში მუშაობას.

მასწავლებელი თვალყურს ადევნებს მათი მუშაობის პროცესს, აკვირდება, რომელ მეთოდებსა და უნარებს იყენებენ ისინი წარმატებით და სად სჭირდებათ მათ დახმარება და წვრთნა. მე-4 გაკვეთილისთვის დაგეგმილი დეტალური მოხსენებების გაკეთებისას მოსწავლეებს საშუალება ეძლევათ მასწავლებელს მიაწოდონ ინფორმაცია იმის თაობაზე, თუ როგორ თანამშრომლობდნენ ჯგუფის წევრები სამუშაოს შესრულებისას და მასწავლებელს შეუძლია კომენტარი გააკეთოს მათი თანამშრომლობის შესახებ. ჯგუფებმა, შეძლებისდაგვარად, დამოუკიდებლად უნდა იმუშაონ, მასწავლებელი არ ერევა მათ მუშაობაში, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ იგი ხვდება, რომ მოსწავლეები „შეცდომას“ უშვებენ. ისინი უფრო მეტ ცოდნას შეიძენენ, იმ შემთხვევაში, თუ აბსოლუტური თავისუფლება ექნებათ და თავად აიღებენ პასუხისმგებლობას გამოასწორონ დაშვებული შეცდომები; საჭიროების შემთხვევაში ამ შეცდომებს კლასი გამოასწორებს პლენარულ რაუნდზე შეხვედრისას.

მასწავლებელი თავს იკავებს მოსწავლეების საქმიანობაში ჩარევისგან იმ შემთხვევაშიც, თუ ჯგუფი „პოლიტიკურად მცდარ“ გადაწყვეტილებას იღებს, როგორცაა, გადაწყვეტილების მიღებაზე ძალაუფლების ერთი პირისთვის გადაცემა („დიქტატორული გადაწყვეტილება“). მსაგვსი გადაწყვეტილებები კარგ მასალას წარმოადგენს განხილვისთვის. ხშირად მოსწავლეები აყენებენ დაუსაბუთებელ ან მიუღებელ წინადადებებს. მასწავლებელი აფასებს მოსწავლეების მიღწევებს კომპეტენციების შექმნა-განვითარების თვალსაზრისით და აკეთებს დასკვნებს მოსწავლეების სწავლის მოთხოვნილებების შესახებ.

გაკვეთილი 3

წესდების პროექტი

უმრავლესობა/უმცირესობის საკითხის დარეგულირებისათვის საჭირო ინსტიტუციური სისტემების შედარება

<p>მატრიცაში მოცემულია ინფორმაცია, რომელიც მასწავლებელს გაკვეთილის დაგეგმვისა და მისი ჩატარებისთვის სჭირდება.</p> <p>ემსახურება უშუალოდ დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაში გათვალისწინებული კომპეტენციების გამომუშავება/განვითარებას.</p> <p>სწავლის მიზანს წარმოადგენს ორიენტირება იმაზე, რაც მოსწავლეებმა იციან და ესმით.</p> <p>მოსწავლეებისთვის დასახული ამოცანა (ამოცანები) და გამოყენებული მეთოდები წარმოადგენს სწავლების პროცესის ძირითად ბირთვს.</p> <p>მოწოდებული მასალა ხელს უწყობს გაკვეთილისთვის მზადებას.</p> <p>დროის ბიუჯეტით სარგებლობა მასწავლებელს საშუალებას აძლევს ეფექტურად განახორციელოს დროის მენეჯმენტი.</p>	
კომპეტენციების დაუფლება	მოკლე პრეზენტაციები, შედარება და მსჯელობა მოსაზრებებისა და მიზეზების შესახებ.
სწავლის მიზანი	ინსტიტუციური სტრუქტურა გულისხმობს ისეთ კრიტერიუმებს, როგორცაა, განხორციელებადობა, სამართლიანობა და სტაბილურობა.
მოსწავლეთა ამოცანა	მოსწავლეები იკვლევენ ინსტიტუციური სტრუქტურის კრიტერიუმებს. გამოდიან პრეზენტაციებით და ერთმანეთს ადარებენ საკუთარ მოსაზრებებს.
მასალა და რესურსები	მასალა მოსწავლეებისთვის 7.4. მატრიცა მოსწავლეთა პრეზენტაციებისთვის (დაფა ან ფლიპჩარტი). ხუთი ცალი A4 ფორმატის ფურცელი. მარკერები. წებო ან წებოვანი ლენტი.
მეთოდი	ჯგუფური პრეზენტაციები, პლენარული განხილვა.
დროის ბიუჯეტი	1. პრეზენტაციები: წესდებათა პროექტები სპორტული კლუბისთვის. 30 წთ. 2. წესდებათა პროექტების შედარება. 10 წთ.

ინფორმაცია
<p>მოცემულ გაკვეთილზე, ძირითადად საუბრობენ მოსწავლეები. ჯგუფებს ეძლევათ შესაძლებლობა გამოთქვან საკუთარი მოსაზრებები (მონაწილეობა), იმ შემთხვევაში, თუ მათ მზად აქვთ პრეზენტაციები. სპიკერებმა უნდა დაიცვან რეგლამენტი (ეფექტურობა). მონაწილეობა დამოკიდებულია ეფექტურობაზე. ეფექტური მუშაობა დემოკრატიულ საზოგადოებაში მონაწილეობის რეკვიზიტია. სწორედ ამის გამო მეთოდური უნარის გამომუშავება მნიშვნელოვანი ელემენტია დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაში.</p>

გაკვეთილის აღწერა

1. მოსწავლეთა პრეზენტაციები

მასწავლებელი მოსწავლეებს აცნობს გაკვეთილის განრიგს: ჯგუფების სპიკერები კლასის წინაშე წარდგებიან მათ მიერ მომზადებული პრეზენტაციებით, რომლის დროსაც პასუხს გასცემენ მასალაში მოსწავლეებისთვის 7.3 მოცემულ კითხვებს. ეს კითხვები მოცემულია მატრიცაში. ისინი განიხილავენ ინსტიტუციური სტრუქტურის ისეთ კრიტერიუმებს, როგორცაა, განხორციელებადობა, სამართლიანობა და სტაბილურობა.

მასწავლებელს მატრიცა გადააქვს სამ ფლიპჩარტზე ან დაფაზე. დროის დაზოგვის მიზნით, მასწავლებელი A4 ფორმატის ფურცლებზე წინასწარ დაწერილ ძირითად კითხვებს ამაგრებს მატრიცაზე. ეს ასევე არის დემონსტრირება იმ მეთოდისა, რომელიც მოსწავლეებმა უნდა გამოიყენონ პრეზენტაციის დროს.

ძირითადი კითხვები	ჯგუფი 1	ჯგუფი 2	ჯგუფი 3	ჯგუფი 4	შედარება
ბიუჯეტის განაწილება: როგორ?					
ვინ იღებს გადაწყვეტილებას განაწილების შესახებ?					
ავტონომია ჯგუფებს?					
დისკრიმინაციის აკრძალვა?					
...					

თითოეულ ჯგუფს დაახლოებით ექვსი წუთი ეძლევა პრეზენტაციისთვის. ჯგუფები მომზადებული პრეზენტაციებით, რიგრიგობით წარდგებიან კლასის წინაშე. მასწავლებელი თავმჯდომარეობს პრეზენტაციის სესიას. მოსწავლეები არ მართავენ დისკუსიას, სანამ ყველა პრეზენტაციას არ მოისმენენ. თუმცა, ყველა ჯგუფის სპიკერი პრეზენტაციის დროს საუბრობს იმ მიზეზებზე, რამაც ჯგუფის გადაწყვეტილება განაპირობა.

მასწავლებელი ამხნევეს სპიკერებს, პრეზენტაციისას მიმართოს მთელ კლასს და არ იყვნენ ორიენტირებული მხოლოდ მასწავლებელზე.

ჯგუფის მეორე წევრი პასუხისმგებელია სპიკერის მიერ გაკეთებული განცხადებების შესახებ ჩანაწერების გაკეთებაზე. ჩანაწერების გასაკეთებლად დაფაზე ან, უკეთეს შემთხვევაში, ფლიპჩარტზე გამოყოფილია სპეციალური გრაფა. დანარჩენი მოსწავლეები საკუთარ ჩანიშვნებს აკეთებენ მათთვის დარიგებულ ფურცლებზე. ეს ჩანაწერები გამოყენებული იქნება, როგორც მასალა, რომლის შესახებაც მოსწავლეებმა უნდა იმსჯელონ შემდეგ გაკვეთილზე.

მასწავლებელი ამხნევეს ჯგუფის სპიკერს პრეზენტაციის დროს ისაუბროს იმ მიზეზებზე, რამაც ჯგუფის გადაწყვეტილება განაპირობა.

2. წესდებათა პროექტების შედარება

განხილვის დაწყებამდე, მოსწავლეები ერთმანეთს ადარებენ სხვადასხვა ჯგუფის მიერ მომზადებულ წესდებათა პროექტებს. პრეზენტაციების დროს ჩანაწერების გაკეთება ხდებოდა ვერტიკალურად, სვეტის სახით, ყოველ კითხვაზე თანმიმდევრობით პასუხის გაცემის სახით. ამჯერად მოსწავლეებმა მატრიცა ჰორიზონტალურად, მწკრივის სახით უნდა წაიკითხონ და ერთმანეთს შეადარონ სხვადასხვა ჯგუფის მიერ ერთ კითხვაზე გაცემული პასუხები. ბოლო სვეტში მასწავლებელი, რომელიც თავმჯდომარეობს სესიას, აკეთებს ჩანაწერებს მოსწავლეთა პასუხების შესაბამისად.

მოსწავლეები საკუთარ ჩანაწერებს აკეთებენ მათთვის დარიგებულ ფურცლებზე, მასალა მოსწავლეებისთვის 7.4.

3. საშინაო დავალება – ინფორმაციის მომზადება დისკუსიისთვის

მასწავლებელი მოსწავლეებს უხსნის, რომ ისინი შემდეგი გაკვეთილის დასაწყისში უნდა წარდგინონ წინასწარ მომზადებული ინფორმაციით იმის თაობაზე, თუ რომელი წესდების პროექტი მიაჩნიათ მათ უფრო დამაჯერებლად და რატომ.

მასალაში მოსწავლეებისთვის 7.4 მოცემულია ის ძირითადი კითხვები, რომლებიც დაეხმარება მოსწავლეებს წესდებების შეფასებაში; ასევე, აწვდის მოსწავლეებს მითითებას, როგორ გამოიყენონ ეს კითხვები და უხსნის, რა ფუნქცია აკისრია მათ დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაში.

გაკვეთილი 4

დემოკრატიული საზოგადოების მართვის რომელი გზაა საუკეთესო?

რა არის სამართლიანი და რა არის ეფექტური?

მატრიცაში მოცემულია ინფორმაცია, რომელიც მასწავლებელს გაკვეთილის დაგეგმვისა და მისი ჩატარებისთვის სჭირდება.

ემსახურება უშუალოდ დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაში გათვალისწინებული კომპეტენციების გამომწვევა/განვითარებას.

სწავლის მიზანს წარმოადგენს ორიენტირება იმაზე, რაც მოსწავლეებმა იციან და ესმით.

მოსწავლეებისთვის დასახული ამოცანა (ამოცანები) და გამოყენებული **მეთოდები** წარმოადგენს სწავლების პროცესის ძირითად ბირთვს.

მოწოდებული **მასალა** ხელს უწყობს გაკვეთილისთვის მზადებას.

დროის ბიუჯეტით სარგებლობა მასწავლებელს საშუალებას აძლევს ეფექტურად განახორციელოს დროის მენეჯმენტი.

კომპეტენციების დაუფლება	მსჯელობა: რეგულირების კრიტერიუმები.
სწავლის მიზანი	დიალექტიკა დემოკრატის, სამართლიანობისა და ეფექტურობის შორის.
მოსწავლეთა ამოცანა	მოსწავლეები განიხილავენ წესდებათა პროექტებს და ასაბუთებენ საკუთარ მოსაზრებებს.
მასალა და რესურსები	დაფა ან ფლიპჩარტი.
მეთოდი	პრეზენტაციები, დისკუსიები.
დროის ბიუჯეტი	1. მოსწავლეები წარმოადგენენ და ერთმანეთს უზიარებენ საკუთარ მოსაზრებებსა და დასკვნებს. 20 წთ. 2. დისკუსია. 10 წთ. 3. დასკვნა. 10 წთ.

ინფორმაცია

მოსწავლეები ერთმანეთს უზიარებენ საკუთარ არჩევანს და იმუშავებენ წინადადებას, რომელსაც ყველა ეთანხმება („ზვავის ეფექტი“). მონაწილეობს აბსოლუტურად ყველა მოსწავლე, არც ერთი მათგანი არ არის მსმენლის როლში.

გაკვეთილის აღწერა

1. მოსწავლეები წარმოადგენენ და ერთმანეთს უზიარებენ თავიანთ შედეგებს

პირველ რიგში, მასწავლებელი მოსწავლეებს სთხოვს, ხელის აწევით დაადასტურონ, რომელ წესდების პროექტს აძლევენ ხმას. მათ უფლება აქვთ ხმა არ მისცენ არც ერთ პროექტს. შემდეგ მოსწავლეები, რომლებმაც ერთმანეთის მსგავსი მოსაზრებები გამოთქვეს, ქმნიან ოთხ ან ხუთკაციან ჯგუფებს. ისინი თავიანთ შედეგებს უზიარებენ ერთმანეთს და იმუშავენ წინადადებას. სამუშაოს დამთავრების შემდეგ, მოსწავლეები მოკლე განცხადებებს აკეთებენ იმ მიზეზების შესახებ, რამაც მათი არჩევანი განაპირობა (იხ. მასალა მოსწავლეებისთვის 7.4).

2. დისკუსია

ვინაიდან მოსწავლეებმა ხმა მისცეს სხვადასხვა წესდებას, ეს ნიშნავს, რომ მათ განსხვავებული მოსაზრებები აქვთ იმის თაობაზე, თუ როგორ უნდა შეფასდეს ამა თუ იმ ჯგუფის მიერ შემუშავებული მოდელი. დისკუსიის დროს ისინი კრიტიკულად უდგებიან ერთმანეთის არჩევანს.

მასწავლებელი უძღვება დისკუსიას. დისკუსიის დასასრულს, მოსწავლეები კიდევ ერთხელ უყრიან კენჭს წესდებათა პროექტებს. შეძლო რომელიმე ჯგუფმა სხვების დარწმუნება საკუთარი არჩევანის მართებულობაში? მისცა ხმა მოსწავლეების უმრავლესობამ ერთ რომელიმე წესდებას?

3. დასკვნა

მასწავლებელი მოსწავლეებს აცნობს დასკვნითი ეტაპის მიზანს: მოსწავლეები, ამჯერად, თავიანთი ფიქრისა და აზროვნების პროცესს და მიღებულ შედეგს სხვა კუთხით განიხილავენ, რათა შეაფასონ მისი რელევანტურობა/მართებულობა.

მასწავლებელი მათ უსვამს ერთ შეკითხვას: რა მსგავსებაა პატარა სპორტული კლუბის მაგალითსა და პოლიტიკას შორის?

მოსწავლეები ერთმანეთს, მათ შორის მასწავლებელსაც, უზიარებენ თავიანთ მოსაზრებებს. მასწავლებელი უსმენს მათ და აღნიშნავს, რომელი მოსაზრებებია მსგავსი და რომელი ურთიერთგამომრიცხავი.

მასწავლებელი აჯამებს დისკუსიას და ამატებს შემდეგს:

პოლიტიკაში მსგავს კომპლექსურ საკითხებზე გამართული დისკუსიები არის არა შესწავლის, აკადემიური საკითხი, არამედ პრაქტიკული საქმიანობა. საზოგადოებამ არჩევანი უნდა გააკეთოს – მას სჭირდება წესდება, როგორც კონსტიტუციური სტრუქტურა. ასე რომ, მას შემდეგ რაც განიხილება სხვადასხვა არჩევანი და ალტერნატივა და გამოიკვეთება მათი დადებითი და უარყოფითი მხარეები, გადაწყვეტილება უნდა იქნეს მიღებული – საუკეთესო შემთხვევაში, ერთსულოვანი ხმით ან ხმათა რაც შეიძლება დიდი უმრავლესობით მაინც. პოლიტიკაში, მსგავს საკითხზე გადაწყვეტილების მიღება საკანონმდებლო პროცესის ან კონსტიტუციაზე შეთანხმების ტოლფასია.

დამატებითი სამუშაო: კვლევითი ამოცანა

ამ თავში მოსწავლეებმა განიხილეს მოდელი იმისა, თუ როგორ უნდა შეაფასონ საკუთარი ქვეყნის კონსტიტუციისა და საკანონმდებლო სისტემის მნიშვნელოვანი ელემენტები, უპასუხონ რა კითხვებს, თუ როგორ იქნა იგი შედგენილი და როგორ ხორციელდება იგი რეალურად. ამჟამად, მათ უნდა გამოიკვლიონ შემდეგი საკითხები:

1. უმრავლესობა/უმცირესობის პრობლემის რა მაგალითებს ვაწყდებით ჩვენს საზოგადოებაში?

2. კვლევა: როგორ ხორციელდება ჩვენი კონსტიტუციითა და კანონმდებლობით ამ კონკრეტული საკითხის დარეგულირება?

3. ჩვენი აზრით, როგორ ხორციელდება ჩვენს ქვეყანაში კონსტიტუციითა და კანონმდებლობით უმრავლესობა/უმცირესობის პრობლემის დარეგულირება?